28.2.2022 Julkinen

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: E 135/2021 vp

VR-Yhtymän kommentit valtioneuvoston selvitykseen komission tiedonannosta Euroopan parlamentille ja neuvostolle rautateiden rajat ylittävän pitkän matkan henkilöliikenteen kehittämisestä

VR-Yhtymä Oy (VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Komissio on julkaissut tiedonannon edistääkseen rautateiden rajat ylittävän henkilöliikenteen kehittämistä. Tiedonanto ei ole sitova, mutta sen perusteella tullaan antamaan lainsäädäntöä. Lisäksi tiedonannossa esitetyt toimenpiteet tulevat koskemaan myös kotimaan liikennettä.

Suomi toteaa kannassaan tukevansa komission tiedonannossa esittämiä tavoitteita ja toimenpiteitä. Myös VR pitää tärkeänä, että energiatehokkaan, turvallisen ja ympäristöystävällisen rautatieliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvua tuetaan EU-tasolla, ottaen huomioon EU:n kunnianhimoiset ilmastotavoitteet sekä Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassa asetetut päämäärät.

VR toteaa keskeisten ohjelmassa mainittujen toimenpiteiden osalta seuraavaa:

Voimassa olevan unionilainsäädännön parempi täytäntöönpano ja lisääntyvä yhteentoimivuus

Ohjelmassa painotetaan voimassa olevan EU-lainsäädännön tehokasta täytäntöönpanoa ja kansallisten sääntöjen korvaamista EU:n yhteentoimivuuden teknisillä eritelmillä (YTE) kansallisten esteiden karsimiseksi. EU-rautatievirasto valmisteleekin parhaillaan laajaa YTE-päivityspakettia. VR toteaa, että rautatiesektoria säädellään kattavasti EU-tasolla, mikä luo pohjaa yhtenäisen eurooppalaisen rautatiealueen luomiselle. Samalla pitäisi kuitenkin jättää tilaa kansallisten erityispiirteiden huomioimiselle, joita Suomessa rautatieliikenteen osalta ovat talviolosuhteet, Venäjän liikenne ja poikkeava raideleveys. Lisäksi teknisen sääntelyn osalta tulisi ottaa huomioon hyväksyttävien teknisten ratkaisujen kypsyys, saatavuus ja oikeasuhtainen kustannustaso. Koska kaluston elinkaari on pitkä, tulee teknisten määritelmien osalta huolehtia myös riittävästä vakaudesta.

EU:n laajuisen kulunvalvontajärjestelmän ERTMS:n käyttöönotto tulee nostamaan käytettävissä olevaa kapasiteettia, lisäämään liikenteen sujuvuutta ja täsmällisyyttä sekä parantamaan turvallisuutta. Koska ERTMS on suuruusluokaltaan ennennäkemätön investointi sekä ratainfran että kaluston osalta, tulisi komission käyttää kaikkia mahdollisia instrumentteja investointien

VR-Yhtymä Oy
Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi
Y-tunnus 1003521-5

tukemiseksi sekä infran että kaluston osalta. Kaluston osalta ERTMS-laitteiston asennus tulee aiheuttamaan huomattavia kustannuksia operaattoreille. Komissio onkin todennut, että ERTMS-laitteiden asennusta ja jälkiasennusta rautatiekalustoon tulisi tukea.

Rautateiden henkilöliikenteelle vahvempi infrastruktuuri

TEN-T-asetuksella on merkittävä rooli pitkän matkan henkilöliikenteen edistämisessä. Esitetyillä uudistuksilla on mahdollista parantaa junaliikenteen kilpailukykyä ja houkutella lisää matkustajia juniin. Nostamalla laajennetun ydinverkon miniminopeudeksi 160 km/h tavoitellaan matka-aikojen lyhentämistä ja parempaa täsmällisyyttä. Tästä henkilöliikenteen edistämisen kannalta tärkeästä tavoitteesta tulee pitää kiinni myös kansallisella tasolla.

Lisäksi asetus tavoittelee multimodaalisten henkilöliikenteen vaihtomatkustaja-asemien kehittämistä, mikä osaltaan tukee kulkumuotosiirtymää raiteille sekä kestävien, joukkoliikenteeseen nojaavien matkaketjujen syntymistä. Asetuksessa on nostettu esiin myös rautatie- ja lentoliikenteen parempaa yhteen kytkentää, mikä on Suomessa jo toteutettu onnistuneesti Helsinki-Vantaan lentoaseman osalta. Toteutuessaan Lentorata toisi maakunnista nopeat ja kilpailukykyiset yhteydet Helsinki-Vantaalle.

Veturinkuljettajien ja rautatiehenkilökunnan vaatimusten saattaminen ajan tasalle

Komission odotetaan antavan ehdotuksensa veturinkuljettajadirektiivin uudistamiseksi vuoden 2022 aikana. Uudistuksella tavoitellaan lupavaatimusten selkeyttämistä ja uudistamista työvoiman liikkuvuuden helpottamiseksi. Samassa yhteydessä on käyty keskustelua myös operointikielestä. VR toteaa, että ajettaessa pelkästään kansallista liikennettä Suomen rajojen sisäpuolella tulisi operointikielenä jatkossakin olla suomen kieli.

Rataverkon tehokkaampi käyttö

Komissio arvioi vuoden 2022 aikana tarpeet uudistaa ratakapasiteetin jakamista ja liikenteen ohjausta koskevaa sääntelyä. Kyseessä on monitahoinen kokonaisuus, jossa joudutaan yhteensovittamaan henkilö- ja tavaraliikenteen intressejä ja tarpeita. Ratakapasiteetin tehokasta käyttöä Suomen 90 %:sti yksiraiteisella rataverkolla rajoittavat mm. infran huono kunto ja ennakoimattomat ratatöiden ylitykset.

VR toivoo, että sidosryhmät pidetään vahvasti mukana ratakapasiteetin jakoa ja liikenteen ohjausta koskevan sääntelyn uudistustyöhön muutosten merkittävän vaikuttavuuden vuoksi. On tärkeää varmistaa kansallisesti raidealan yhteinen ymmärrys raidekapasiteetin hallinnan ongelmista ja löytää niihin sopivat ratkaisut raideliikenteen kilpailukyvyn ja Suomen vientiteollisuuden logistiikkaketjujen toimivuuden vahvistamisen näkökulmasta.

Rataverkolle pääsyn maksujärjestelmä

Komissio antaa vuoden 2022 aikana suuntaviivat ratamaksun perusmaksun asettamisesta siten, että ne kannustaisivat pitkän matkan ja rajat ylittävien matkustajaliikennepalvelujen kehittämistä. VR kannattaa komission tavoitetta tukea pitkän matkan henkilöjunaliikennettä ratamaksujen avulla.

Ratamaksujen osalta VR toteaa, että nykyisellään Suomessa sähkövedolle asetettu, dieselvetoa korkeampi ratamaksutaso on EU:n Vihreän kehityksen ohjelman ja kestävän kehityksen vastainen linjaus. Sähkövedolle asetettu korkeampi hintataso (10% vuonna 2022) on ristiriidassa suhteessa ilmastotavoitteisiin ja niihin yhteiskunnallisiin panostuksiin, joita rataverkon sähköistämiseksi erityisesti 2000-luvulla on tehty.

Käyttäjäystävällinen lippujärjestelmä ja rautatiejärjestelmään pääsy

Komissio tulee antamaan kuluvan vuoden aikana ehdotuksen multimodaalisista digitaalisista liikkumispalveluista. VR haluaa nostaa esiin, että eri liikkuvuuspalvelujen välistä yhteistyötä ja matkaketjuja on lähdetty Suomessa kehittämään markkinavetoisesti ja markkinoiden kysyntään vastaten. Myös jatkossa tulisi olla mahdollisuus sopimusjärjestelyihin eri toimijoiden välillä, jolloin pystytään nopeasti tuottamaan kuluttajien kaipaamia palveluita ilman toimintatapoja jäykistävää sääntelykehikkoa. Sääntelyn tulisi keskittyä minimivaatimuksiin ja rakenteisiin sekä kohdella eri liikkumismuotoja ja liikkumispalveluntuottajia tasapuolisesti.

Tasapuoliset kilpailuedellytykset muiden kulkumuotojen kanssa

Fit for 55-paketissa tulee kohdella eri liikennemuotoja tasapuolisesti sekä edistää vähähiilisten liikennemuotojen kilpailukykyä saastuttavampiin liikennemuotoihin verrattuna. Komissio arvioi myös tarvetta EU:n laajuiselle kansainvälisten henkilöjunaliikenteen palvelujen verovapaudelle ja pyrkii edistämään lento-junayhteyksien varaan rakentuvia multimodaalimatkoja. VR pitää näitä selvityksiä kannatettavina.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat

VR-Yhtymä Oy

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi

Y-tunnus 1003521-5